

Internationalisering

---

1. Ten dienste van faculteiten en departementen

Internationalisering is voor een ernstige universiteit een must, geen keuze of luxe. Daarom hebben we heel wat ingezet op een betere werking van dit domein. De Dienst Internationalisering kreeg een nieuwe driedelige structuur (internationale mobiliteit; internationale samenwerking; ontwikkelingssamenwerking). De nieuwe Raad Internationalisering groeide uit tot hét adviesorgaan voor internationaal beleid. Ook de universitaire ontwikkelingssamenwerking kreeg een grondige opfrisbeurt en is klaar om haar gespecialiseerde rol te blijven spelen, ook in financieel moeilijke tijden van overheidsbesparingen. Die reorganisaties hebben onder meer vorm gegeven aan een intensief contact tussen De Dienst Internationalisering en de faculteiten en departementen.

Die belangrijke stappen beletten niet dat er veel werk aan de winkel blijft. De centrale en decentrale integratie van internationalisering op alle niveaus en in alle relevante centrale diensten blijft terecht de aandacht vragen. Ook binnen de drie Groepen ontwikkelen zich initiatieven, een mooi complement bij wat er facultair en departementaal gebeurt enerzijds, en de centrale initiatieven anderzijds.

De performantie van de Dienst Internationalisering, die natuurlijk een sleutelrol speelt in dit beleidsdomein, krijgt in de nabije toekomst een flinke energieboost. Er komt, na een overgangsfase, weer een eigen (administratief) directeur. Ook nieuw: specialisten van het ZAP krijgen op termijn het verzoek om als 'referent' op te treden voor een bepaalde regio, dit natuurlijk in samenspraak met wie aan de basis werken. Het gaat hier telkens om een verbindingspersoon tussen de regio waarover die bijzondere expertise bezit en alle andere professoren en onderzoekers die deze regio in hun werk willen betrekken. Niet onbelangrijk: de Dienst heeft een aantal nieuw informatica-instrumenten ontwikkeld om een reeks initiatieven te vereenvoudigen, makkelijker met elkaar te delen enzovoort.

Ook de studenten krijgen hun plaats in het internationaliseringsbeleid, bijvoorbeeld door onze studenten te betrekken bij interne activiteiten, of door bij te dragen tot een ontmoeting tussen onze studentenverenigingen en hun parallel bij een partneruniversiteit.

2. Coherentie bij samenwerkingsakkoorden

Subsidiariteit is een sleutelprincipe in ons internationaliseringsbeleid. Dat betekent dat een faculteit of departement een samenwerkingsakkoord kan afsluiten, met dien verstande dat het centraal wordt gemeld. Het initiatief ligt bij faculteit of departement. Als meerdere geledingen interesse laten blijken om een centraal akkoord af te sluiten, kan dat uiteraard ook. Het aantal centrale akkoorden doet weinig ter zake, wel de kwaliteit en intensiteit van de samenwerking. In de periode 2013-2017 werden centrale akkoorden gesloten in regio's als Centraal-Europa, Afrika, Zuidoost-Azië en Australië, andere werden verlengd.

Soms speelt de aard van het partnerland een aanzienlijke rol voor de aanpak bij het afsluiten van een akkoord. Zo is de centrale overheid niet het correcte aanspreekpunt voor samenwerking met Amerikaanse partners maar verlopen eerder samenwerkingen op facultair niveau uitermate goed. Uiteraard gaan we telkens na wat de beste aanpak is. Soms vergt dat aanzienlijke creativiteit. Zo confronteert de Brexit ons ongetwijfeld met heel wat uitdagingen, die echter evengoed opportuniteiten kunnen worden en die kunnen leiden tot frisse, originele samenwerkingsverbanden.

De meest verregaande vormen van samenwerking leiden tot een preferentiële akkoord waarbij naast een algemeen samenwerkingsakkoord uitvoeringsbesluiten afgesloten worden voor mobiliteit van personeel en/of studenten, gezamenlijke onderwijs- en onderzoeksprojecten, gezamenlijke PhD- of masterprogramma's. Binnen deze samenwerkingen kunnen specifieke initiatieven, zoals de 'KU Leuven-Stellenbosch Think Tank' ontstaan. Vanaf academiejaar 2016-2017 kreeg de Think Tank het label van KU Leuven honoursprogramma.

Naast de preferentiële samenwerking met Stellenbosch University werd ook de samenwerking met Cardiff University verder uitgebouwd. Bovendien worden mogelijkheden in Japan, Australië, Taiwan, Chili en Brazilië verkend en uitgewerkt.

3. Netwerken

Internationalisering streeft naar hechte en blijvende samenwerking. Om een nog grotere meerwaarde te kunnen creëren uit de verschillende samenwerkingsakkoorden werd door KU Leuven een eerste regionaal netwerk opgericht, het 'Central Europe Leuven Strategic Alliance' (CELSA), met universiteiten uit Budapest, Praag en Ljubljana. Een virtueel fonds met bijdrage van alle partners werd gevormd om onderzoekssamenwerking en het aanvragen van EU-projecten te stimuleren en/of om beleidsdoelen na te streven. Later werd een vergelijkbaar initiatief met een aantal universiteiten in de Baltische Staten gestart.

Verder is de KU Leuven toegetreden tot het *East Asia – Nordic/Benelux University Consortium*, geïnitieerd door Korea University, met daarin ook onder meer de universiteiten van Helsinki, Kopenhagen en Oslo. De KU Leuven werkt ook samen met *Venice International University*. Uit dit netwerk met veertien universiteiten en twee onderzoeksinstituten kunnen nieuwe samenwerkingsinitiatieven ontstaan, in eerste instantie rond urgente ontwikkelingen zoals sustainable development en klimaatverandering. Hier vinden we ook de LMU, onze LERU-partner uit München terug evenals een aantal andere partners. Het *Wissenschaftliches Institut Ostbelgien*, door de KU Leuven samen met de regering van de Duitstalige Gemeenschap in het leven geroepen, richt zich op onderzoek voor de regering en/of voor de inwoners van de Duitstalige Gemeenschap. Voor deze samenwerking werd de Universität zu Köln aangetrokken als partner.

Natuurlijk blijft de uitbouw van samenwerking met een eerder beperkt aantal preferentiële partners van groot belang. Daarnaast echter zal de netwerkgedachte, die trouwens ook van LERU zo'n gigantisch succes gemaakt heeft, in de komende jaren nog duidelijk aan belang winnen. Regionale netwerken kunnen een nieuwe impuls geven aan de wijze waarop gestalte gegeven wordt aan internationalisering. Het moge duidelijk zijn: de KU Leuven ambieert hierin een voortrekkersrol.

4. Studentenmobiliteit

De faculteiten spelen een hoofdrol in de concretisering van het mobiliteitsbeleid. Hen werd een checklist aangeboden met mogelijke kwaliteitscriteria voor een facultair sociaal bewust mobiliteitsbeleid. Eveneens werden uitgebreide informatiepakketen en selectiecriteria voor uitgaande studentenmobiliteit aangereikt. Een belangrijke mijlpaal is de verzekering die de studenten geboden wordt dat de omzettingwijze van elders te behalen examenresultaten duidelijk gecommuniceerd wordt aan de studenten vóór hun vertrek.

Het beheer van de verschillende studentenmobiliteitsprogramma's werd gestructureerd en gegroepeerd binnen de Dienst Internationalisering die de faculteiten helpt bij dit complexe maar zo vitale werk. In dit kader werd ook het reisbeurzenprogramma gereorganiseerd.

Bijzondere aandacht gaat naar de financiële aspecten van mobiliteit voor kansengroepen. Studenten uit die groepen worden door de Cel Mobiliteit, in samenwerking met de faculteiten en de Sociale Dienst, geïdentificeerd en met prioriteit geselecteerd. Met 'substantiële' beurzen krijgen ook studenten met beperkte financiële draagkracht toegang tot het mobiliteitssysteem. Het belang van internationale en interculturele competenties, voor hen en voor studenten in het algemeen, wordt door diverse overheden, ook de Vlaamse en Europese, onderschreven. Kwantiteit heeft daarbij zeker haar belang – er moeten méér studenten naar het buitenland kunnen – maar kwaliteit blijft primeren. De eerstvolgende jaren gaat veel aandacht naar het Vlaamse streefdoel om 33 % mobiele diploma's af te leveren. Het Leuvense internationaliseringsbeleid wil dat helpen realiseren maar ziet in kwaliteit een prioritair streefdoel, daarbij uiteraard rekening houdend met de eigenheid van de faculteiten en van de verschillende opleidingen.

5. Personeelsmobiliteit

Een hedendaagse universiteit heeft internationaal ZAP, ofwel aangetrokken uit het buitenland, ofwel eigen docenten en onderzoekers met substantiële buitenlandse ervaring.

Het mag gezegd dat de KU Leuven zeer succesvol geweest is in het behalen van Erasmus+financiering voor studenten- en personeelsmobiliteit met partnerlanden van de EU. Ook hier werd het subsidiariteitsprincipe toegepast. Enkel projecten aangeleverd door faculteiten werden centraal ondersteund, uitgewerkt en ingediend.

Een nieuw element is het 'nabije-buitenland beleid'. Een langdurig verblijf in het buitenland is niet voor alle studenten en personeel haalbaar, om familiale, sociale of andere redenen. Internationale ervaring 'near home' kan dan soelaas bieden. Met dat doel werken we samen met de universiteiten van Nijmegen, Keulen en Rijssel.

Er zal in de komende maanden gewerkt worden aan een nieuwe aanpak van de traditionele oproepen, selectie en financiering van personeelsmobiliteit. De bedoeling is om binnen de Dienst Internationalisering een helpdesk te creëren waaraan men zich kan richten indien men internationale mobiliteit voor ogen heeft en daarvoor op zoek is naar financiering. Radicale vereenvoudiging van de aanvraagprocedures is werk in uitvoering.

We werken ook aan ruimte voor het ATP om te participeren aan internationale mobiliteit. In de Groep Humane Wetenschappen worden daaromtrent de eerste ervaringen opgedaan.

Bovendien wordt er voor personeelsmobiliteit gestreefd naar een stroomlijning van de financiële ondersteuningsstromen: verkennende mobiliteit voor individuele personeelsleden, kennismaking tussen onderzoekseenheden en het opzetten van gezamenlijke onderzoeksprojecten (al dan niet met personele ondersteuning) zullen de categorieën zijn waaraan specifieke financiering beantwoordt. Op deze manier wordt het ook mogelijk kleine thematische onderzoeksvoorbereidende workshops te organiseren.

Gastvrijheid moet het kernwoord zijn bij elke vorm van ontvangende mobiliteit. Worden medewerkers of ZAP-leden aangetrokken vanuit het buitenland, dan moeten ze hier een onthaalstructuur kunnen vinden die het hen en hun gezin gemakkelijk maakt zich in hun nieuwe werkomgeving te integreren. Maar ook wie als gastdocent, onderzoeker of student slechts voor een beperkte tijd onze universiteit bezoekt, moet zich vanaf het eerste moment echt welkom weten.

In de Dienst Internationalisering werd hiertoe een Welkomstdesk ingericht. Deze staat ter beschikking van de universitaire gemeenschap en levert diensten zoals het afhalen van de gast(en) aan de luchthaven of het treinstation en hen begeleiden naar hun (tijdelijke) verblijfplaats (IAM = *International Admissions and Mobility*). Het is de bedoeling in de komende jaren de Welkomstdesk verder uit te bouwen tot een performant instrument ten dienste van alle inkomende mobiliteit.

Vanuit de overtuiging dat dienstverlening niet enkel inwaarts gekeerd is, wil de KU Leuven een structurele aanwezigheid nastreven in het buitenland. Om dit te realiseren werd een globaal aanwezigheidsbeleid opgestart dat onder meer bestaat uit een netwerk eigen liaisons in de wereld. Het is de bedoeling de huidige ervaring in twee regio's (Zuid-Amerika en Japan) te evalueren en verder te werken aan een wereld-omspannend netwerk van personen met kennis van onze universiteit die bereid zijn ons op de hoogte te houden van interessante opportuniteiten en evoluties.

6. Universitaire Ontwikkelingssamenwerking

Het zijn bewogen jaren geweest voor de universitaire ontwikkelingssamenwerking. Ministeriële beleidsheroïentatie zorgde voor onzekerheid. Onder andere om daar een oplossing voor te zoeken, heeft de KU Leuven in nauwe, vruchtbare samenwerking met de andere Vlaamse universiteiten gepleit voor meer vertrouwen in en meer verantwoordelijkheid voor de universiteiten. Dat leverde tot nu toe slechts beperkt succes op, en de financiële actieruimte van de universiteiten werd de facto beperkt. Het nieuwe *Global Minds* programma zou vanaf 2017 een nieuw elan kunnen brengen, maar brengt jammer genoeg naast nieuwe middelen ook tal van nieuwe regels en voorwaarden met zich mee. Voeg bij dat alles nog een aantal door de overheid opgelegde chronische besparingsinitiatieven...

Toch mag dit alles ons niet ontmoedigen. We beschikken met de Interfacultaire Raad Ontwikkelingssamenwerking (IRO) over een belangrijk overlegplatform. Een studie over de huidige professionele situatie van de afgestudeerde IRO doctoraatsbursalen geeft een eerste idee over de impact van de inzet van de IRO-middelen.

Verder besteden we blijvende aandacht aan sensibilisering rond ontwikkelingssamenwerking, bij studenten en bij personeel. Bij promoties van ZAP-leden kunnen activiteiten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking nu al in rekening worden gebracht.

De universitaire ontwikkelingssamenwerking is geen agentschap van het federaal departement Ontwikkelingssamenwerking; we hebben de taak als KU Leuven ook een eigen beleid uit te werken. In dit kader werd recent een studie uitgevoerd over hoe de KU Leuven, een aantal LERU-universiteiten en andere partneruniversiteiten zich verhouden tot het veld van de ontwikkelingssamenwerking. Hieruit blijkt dat diversifiëren van de financieringsbronnen nodig is; immers vandaag is de afhankelijkheid van de federale ontwikkelingssamenwerking te groot. Crowd-funding rond scherp gedefinieerde projecten is een mogelijkheid, terwijl ook bedrijven, vooral zij die in ontwikkelingslanden actief zijn, moeten worden aangesproken en geresponsabiliseerd. En natuurlijk kunnen ook de financieringscampagnes die de KU Leuven voert in binnen- en buitenland heel precies op ontwikkelingssamenwerking worden gericht. Zo is bij onze campagnes is de Verenigde Staten pater Damiaan, die daar zeer bekend is, een belangrijke troef. In ieder geval hoort grote aandacht voor ontwikkelingssamenwerking bij het DNA van onze universiteit, die menselijke en sociale waarden hoog in het vaandel voert.

Bijzondere aandacht dient te gaan naar de zogenaamde opkomende landen en hun leidende universiteiten. Zij komen niet meer in aanmerking voor klassieke ontwikkelingssamenwerking. Hun academisch potentieel blijft weliswaar beperkt, maar samenwerking met hun toponderzoeksgroepen kan voor ons én voor hen heel interessant zijn.

* * *

Internationalisering is een uitdagend beleidsdomein, dat raakt aan alle geledingen en alle activiteiten van de universiteit. Soms gaat het om het 'grote beleid', soms om kleine, maar daarom niet minder belangrijke uitingen van gastvrijheid en goede opvang van internationaal bezoek. Soms gaat het om heel gerichte, strategisch weloverwogen initiatieven om nieuwe contacten tot stand te brengen, soms om heel alledaagse vormen van gezond verstand – denk aan het in stand houden van contacten met buitenlandse alumni: 'ambassadeurs' behandel je met wat égard.

De Dienst Internationalisering heeft enkele turbulente periodes achter de rug. Op het moment zelf is dat niet altijd aangenaam, maar het leidt wel tot een grote mate van alertheid rond de materie: men kan van het internationaal beleid van de KU Leuven heel wat zeggen, maar niét dat het ingedommeld is. Het is een sfeer vol complexe vraagstukken, waarin soms gevochten moet worden voor een stapje in de goede richting, een terrein waarvan we de krijtlijnen slechts in beperkte mate zelf kunnen uittekenen, maar ook een domein waarvan elke geleding van onze universiteit grote invloed en groot intellectueel voordeel kan ondervinden. Dus leidt internationalisering naar een betere universiteit. Daar gaat het toch om?